

“Din, Akıl ve İnsan: Bir Uzlaşma Denemesi” Üzerine ne söyleyebilirim.. - 2

Şenel ERGİN

<https://hemhal.org> sitesinde 18/12/2022 tarihinde

Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı'ndan emekli öğretim üyesi sayın **Prof. Dr. Nurettin Turgay** imzalı ve “Din, Akıl ve İnsan: Bir Uzlaşma Denemesi” başlıklı bir yazı yayımlanmıştır.

www.korkudanumuda.com sitesinde, 12.07.2023 tarihli yayınladığım ilk yazımda, Prof. Dr. Turgay'ın yazısının ilk dört paragrafı üzerine düşüncelerimi yazmıştım.

Yazısının geri kalan paragraflarıyla ilintili düşüncelerimi yazmaya devam ediyorum.

“İnsan Deney ve Tecrübelerle Elde Edilen Akıldan Ancak Fitri Akıl Yoluya İstifade Edebilir

Her zaman için insana yarar sağlayan ve ilmi kabul eden en büyük kuvvet, hiç şüphesiz akıldır. Akıl, yaratılıştan insanda var olan fitri akıl ve sosyal hayatta deney ve tecrübelerle kazanılan akıl olmak üzere iki kısım halinde değerlendirilmektedir. İnsan fitri akla, manevi cevhere sahip olmazsa, sonradan deney ve tecrübelerle elde edilen aklın faydası olmamaktadır. Onun için Hz. Muhammed (sav.), ‘Allah, akıldan daha değerli bir şey yaratmamıştır’*[4] diye buyurmuştur. Tabii akla ilaveten sonradan deney ve tecrübelerle kazanılan akıl ise, insanı çeşitli kötülüklerden korur ve iyiliklere yönlendirir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: ‘Ancak bilenler, akıl ederler.’*[5] Başka bir ayette de Yüce Allah, ‘Eğer bilmiyorsanız, ilim sahiplerine sorun’*[6] diye emir buyurmaktadır.”

Yukarıda verilen beşinci paragrafında Hocamız, kendi “doğrusunu” söylemektedir ve okurun “doğrusu” ile de ilgilenmez; sözleri kesindir, hüküm çıkarır ve yazısının dipnotunda kaynağını verdiği biçimiyle, önce son peygamber Hz. Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.) Allah'ın yarattığı mahlûk hükmündeki AKIL Cevherinin değerini ifade eden sözlerini, sonra da Allah'ın sözü olan Kur'an'dan **Ankebut Sûresinin 43. âyeti ile Nahl Sûresinin 43. âyetini**, hükmüne şahit kılar.

Ne demek istediğimi anlatabilmek için, adım adım ilerlemek zorundayım.

İlk cümlelerin ilk yarısında söylenen “akıl, insana yarar sağlaması durumu” anlaşılıyor; ancak cümlelerin ikinci yarısında “ilim” ile “akıl” arasında kurulan bağlantının neyi “murat ettiği” o kadar anlaşılır değildir. “İlim” sözcüğü, İdealist Felsefe bağlamında kullanılan gelen bir “Çatı Kavramıdır” ve İlahiyat / İdealist Felsefe (Metafizik) bağlamında üretilen “bilgi öbeği” ile “bilgi üretme Metodolojisi”ni kapsar.

Akıl cevherinin “hiç şüphesiz” kabul ettiği “şey” nedir..

Bu “hiç şüphesiz” sözünün neyi murat ettiği açıklanmadan, makale anlaşılır, dolayısıyla da kabul edilebilir bir niteliğe ulaşamaz.

İkinci cümlede.. insanda var olan akıl, yaratılıştan gelen fitrî akıl ile kendi gayretimizle kazanacağımız akıl olmak üzere ikili bir yapı niteliğinde “değerlendirilmektedir.”

Ve hemen arkasından üçüncü cümle ile hüküm verilir.

“İnsan fitri akla, manevi cevhere sahip olmazsa, sonradan deney ve tecrübelerle elde edilen aklın faydası olmamaktadır.”

Beşinci paragrafın başında verilen, başlık niyetine de okunabilecek olan

“İnsan Deney ve Tecrübelerle Elde Edilen Akıldan Ancak Fıtri Akıl Yoluyla İstifade Edebilir” cümlesi,

üçüncü cümle ile söylenen ve “doğru kabul edilen öznel gerçeğe” oturmakta ve böylece beşinci paragrafın (ve makalenin) ana fikrini oluşturmaktadır.

Ve iri ve koyu yazılan cümleye eklenen “Ancak” sözcüğü ile bu işi ..

üstüne bir de iki akıl arasında FITRÎ Akıl lehine hiyerarşi kurarak yapmaktadır.

“Çağdaş” İnsan Fıtrî akıl sahipliğinin farkında olmasa da..

nasil tanımlanırsa tanımlansın, sahip olduğu akıl bir CEVHER hükmündedir.

Sorun.. bu cevherin bir araç olarak kullanılış tarzında aranmalıdır.

Kaldı ki.. anaokulundan itibaren kendi ürettiği nesil için, İngilizce öğretimini vazgeçilmez gören bu “çağdaş” insan,

akıl üretimi dendiğinde BİLİM Kurumu’nu düşünür ve

herhangi bir aklın değil, bilimsel düşünceyi üreten aklın yarattığı uygarlık içinde yaşadığını fiili yaşantısı üzerinden görür.

Bugün için, farkındalığın dışında seyreden fiili / reel gerçek..

bilimsel aklın, Materyalist – Emperyalist – Siyonist ÜSTAKLIN hükmü altında olduğu ve ortak dilinin de İngilizce yapıldığı gerçeğidir.

Onyıllardır bu dilin üzerinde “evrensel – tek dil” olması amacıyla çalışmakta olan

“ilgilenenler - görevlendirilenler grubu”yla aslında bizler de ilgilensek iyi olurdu..

Yazıda “Fıtrî Akıl” denilen akıl, insana doğuştan yüklenmiş olan “doğal akıl”dır; ve seküler eğitim – öğretim üzerinden bu akıl “eğitilir”.

Çünkü genel kanya göre, doğal akıl güç itibariyle düşük niteliklidir;

insana “çağdaş” yaşam için gerekli olan bilgi ve beceriyi kazandıramaz.

Bilgi ve beceri yoksa para da kazanılamaz.

Seküler eğitim ve öğretime bağlanan bu akıl.. kendi cevher niteliği içinde özgürce gelişmeye ve üretmeye başlar.

Bu gelişimden mahrum kalan insan da yüklenen aklın din’e bağlı “dogmatik” yapısı içinde tutsak kalır. Bu insanlar çoğalmaktadır; üretmez ve geçimlik paralarını kazanmakta aciz kalırlar;

ve en kötüsü de kültürümüzü “sadaka kültürüne” çevirdikleri oranda “çağdaş” dünyadan uzaklaşırlar.

(“Sakada kültürü” tanımı, söyleyenlerin “dili”nde İslâm’ın zekât ve infak ibadetine göndermedir.)

Özetle akılların eğitilmesi ve İlâhiyatın / İdealist Felsefe’nin / Metafizik’in görünür sonuçlarından kurtarılması gerekmektedir..

Bazı gerçekler güzel cümlelerle anlatılamaz.
Kendi çıplak gerçeklikleri içinde onlarla yüzleşmek gerekmektedir.

Ben kendi hesabıma.. yukarıda kendi sözlerimle yazdığım paragrafta beyan ettiğim **Korteks -Akıl’nın..** özensiz günlük kullanım durumu ile savaşmaktayım.
Bu tür savaşlarda yararlı olan en etkili araçlar da.. amaçlanan maksada uygun olarak seçilen ya da gerekirse yeni kurulan / oluşturulan sözcüklerin kullanımınıdır.
Bu nedenle “fitrî akıl” sözünü artık kullanmıyorum.
Böyle bir akıl, günlük praksiste - yedi yıllık görgülerime dayanarak söylüyorum, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın İl ve İlçe Birimleri’nde bile kolay kolay görünmüyor.

Kullandığım sözcük, “İlâhî Akıl” ya da “Evrensel Akıl” benzeri önekli – sözcüklerdir.
Yazılarımda doğrudan Allah’a bağladığım AKIL sözcüğünü, terim ve kavram bağlamları içinde kolay kolay yadsınamayacak örneklerle ilintili, açıklamaya – anlatmaya çalışmaktayım.

Akıl başlangıcı itibariyle, Yaradan’a / Allah’a ait olan bir (mümkün olandır -)yaratılandır.
Aynen DİN’i / İSLÂM’ı kendine has kıldığı gibi akıl cevheriyle donatarak yarattığı insanı da “eşref-i mahlûk” sıfatıyla.. kendine tahsis etmiş ve üstüne de Akıl cevherinin.. kendi yaratılış gayesine uygun kullanılmasından kendisini (insanı) sorumlu tutmuştur.
Bu insanın yaradılışından ötürü yükümlü olduğu / kurtulamayacağı bir asal gerçekliktir.

Sonuç itibariyle, akıllı olan her sorumlu kişinin..
başta İlâhiyat Fakültesi’nin bilim unvanlı olan hocalarının..
“akılın, insanın yaradılış gayesine uygun kullanılma emrinin” muhtevasının ne olduğunu sıradan insanlara da anlatabilmeleri gerekmektedir.

Akılın ne’liğini üçyüz yıldır BİLİM Kurumu herkese anlatmış durumda ve anlatıyor..
Aynı biçimle Akılın ne’liğini, İlâhiyat Bilme Alanı da sıradan herkese anlatabilmelidir.

Akılın ne’liği üzerinde her iki taraftan da..
düzgün ve yeterli bilgiye sahip olmayanlar birbirlerine paralel konuşmalarını sürdürüyor;
birbirlerinin ne dediğini – sözden değil, kalpten ne dediğini anlama gayretine girmiyorlar.
*Bana sorarsanız, sorunu düğümleyen hâl durumu budur..
Konuşarak anlaşma henüz sağlanamamaktadır.
Tebliğ ile sorumlu olanlar, ki bunlar “bilenler”dir..
sıradan insanlara ne ve nasıl söyleyeceklerini dile getirmekte..
gerekten beceri düzeyine henüz çıkamadılar..*

Prof. Dr. Turgay'ın irdelenen makalesinde 6. paragraf :

“Akıl kelimesi, türevleriyle birlikte Kur'an-ı Kerim'de kırk sekiz defa geçmektedir*[7] ve Yüce Allah akli tekrar tekrar gündeme getirerek onu gerektiği gibi kullanmayı emretmektedir.” bilgisini hatırlatan, iki parçalı tek bir cümledir.

Cümlelerin ilk yarısı, Allah'ın “akıl” sözcüğünü ne kadar önemseydiğinin, sayısal beyanı ikinci yarısı da, bu sayısal beyana dayanarak..

“aklı tekrar tekrar gündeme getirerek onu gerektiği gibi” kullanma emrini..

her vesile ile dile getirdiğini.. bir kere daha söyleyerek.. kanıtlama çabasıdır..

Tamam.. da bu “emrin” özü – mahiyeti nedir.

Bizden ne istenmektedir..

Gerçi beşinci paragrafta Allah'ın sözü olan Kur'an'dan

Ankebut Sûresinin 43. âyeti ile Nahl Sûresinin 43. âyeti, hükme şahit olarak alınmış ve “Ancak bilenler, akıl ederler ” ve “Eğer bilmiyorsanız, ilim sahiplerine sorun” emri'ne gönderme yapılmıştır.. ama.. hâlâ istenenin “ne” olduğu ortada yoktur..

Verilen bilginin ve yapılan açıklamaların..

“Din, Akıl ve İnsan: Bir Uzlaşma Denemesi” gibi, iddialı bir başlık altında, başlığın sözel olarak içerdiği.. tebliğ misyonuna yeterli olmadığını düşünmekteyim.

Bilim Felsefesi bağlamında kullanılan “Deneme” sözcüğü..

TERİM anlamındadır ve..

herhangi bir bilinmez “ne” olduğunu “nasıl” a giden yolu açmak amacıyla araştıran, açıklamaya çalışan, felsefi düşünce ve fikir çalışmalarına verilen, alan terminolojisi içinde kullanılan ve kullanılması gereken bir sözcüktür.

Ve bir adım ötesi “... bağlamında Kuram Denemesi”..

Ve Bilgi Üretme Alan'ı içinde onandığı andan itibaren de “KURAM”ın kavramsal bağlamda kendisi olur.

“Din - Akıl – İnsan” üçgeni içinde,

ki üçgenler kuruluş kurgularında sağlam fizikî yapılarıdır, güvenilir..

aranan “Bir Uzlaşma Denemesi” başlığı..

belli ki bu alanda bir uzlaşma yoktur ya da henüz kurulamamıştır,

okuduğu metinde kullanılan terimlere hakkını vererek okuyan biri için., hayli iddialı bir başlıktır ve heyecanlandırır..

Ve okuduğu her paragrafın.. muradedilen amaca doğru yol aldığını görmek ister..

İşte bu bağlamda “seçilen başlıkla” makale metni arasında herhangi bir bağlantı kurabilmek mümkün görünmemektedir.

Daha düşündürücü olanı.. yazarının derdinin bu olmamasıdır..

Altıncı paragrafı, sayfada ortalanarak, iri yazılarak öne çıkarılan vurucu bir cümle izler;

“İnsanlar, farklı inanç, arzu ve isteklere sahip olmalarına rağmen, akıl sayesinde bir araya gelip aralarında toplumsal uzlaşa ve barışa sağlamaktadırlar.”

Öne çıkarılan bu cümle yedinci paragrafın son cümlesidir

Yedinci paragraf ise..

“Yüce Allah, başka varlıklara vermediği akli insanlara vermiş ve bununla insanları diğer varlıklardan üstün kılmıştır. İnsanlar akıllarını kullanarak dünyayı mamur hale getirmekte ve diğer varlıklardan yararlanarak onları idare etmektedirler. Kesin olarak bilin ki, her faziletin bir esası ve her edebinin de bir kaynağı vardır. Hiç şüphesiz faziletlerin esası ve edebinin kaynağı akıldır. Allah, akli din için asıl kaynak ve dünya için temel direk kılmıştır. Yüce Allah akli, dini yükümlülükler için şart koşturmuştur. O, akli olmayana sorumlu kılmamıştır. **İnsanlar, farklı inanç, arzu ve isteklere sahip olmalarına rağmen, akıl sayesinde bir araya gelip aralarında toplumsal uzlaşa ve barışa sağlamaktadırlar.”**

Bu paragrafta ardarda bağlantısız, akla düzölen övgü cümlelerinin ardından.. makalenin *satır aralarında yüklendiği* misyonu gereği anmaya değer iki cümle vardır, ki onlar da

“Yüce Allah akli, dini yükümlülükler için şart koşturmuştur. O, akli olmayana sorumlu kılmamıştır.” cümleleridir.

Ve hâlâ “aklin, insanın yaratılış gayesine uygun kullanılma emrinin” etrafında dolanmaktayız.

Yedinci paragrafın öne çıkarılan son cümlesi,

dikkatlerden kaçmadığını umuyorum;

di’li geçmiş zaman kipinde kurulmuş ve “lar” eki ile de geniş zaman kipine yayılarak, “geçerliliği ve doğruluğu” güven altına alınmıştır..

“Tarih içinden böyle gelmiş ve hep böyle gidecektir” misali..

Hocamızın iyi niyetinin ve temennisinin bu olmasından öte..

bu cümlede “doğru” olan nedir..

Çağdaş tanımlı ama.. her nasıl oluyorsa muhafazakâr – dindarları devre dışına alırsak.. tam teşekküllü çağdaş insan akli ile yaratılış gayesine uygun yaşamaya gayret eden, kendi halinde eğitimli de olabilen orta halli samimi dindar insan aklini ortak bir yaşam için kendi akıllarını kullanarak uzlaşma konumuna götürmek üzerinde hiç uzun uzun düşündük mü..

Uç örneklerden konuya girmek istemiyorum ama..

Gerekirse bunu da yapabilirim ve

kuracağım cümleler de öyle kolayca itilemeyecek sağlamlıkta olur..

Yani özetle.. yazılan ve toplumun her kesimine açık olan yazılarda çok dikkat etmemiz gerekmektedir.

**Niyetler çok açık.. yazdığımız yazıların okunmalarını ve de anlaşılmasını istiyoruz..
Ona göre de “silahlanmalıyız.”
“Kalem kılıçtan keskindir” sözünü biliriz, değil mi..**

Sekizinci Paragrafı okuyoruz:

“Dünya, aklın verdiği isabetli kararlarla imar ve idare edilmektedir. İnsan için arzu edilen en faziletli şey, hiç şüphesiz akıldır ve insan için en zararlı olan şey ise, hiç şüphesiz aklın zıddı olan cehalettir. Ona göre insana verilen en büyük nimet akıl ve ona isabet eden en kötü musibet ise, cehalettir. Akıl sayesinde hakikatler anlaşılır, iyilik ve kötülük birbirinden ayırt edilir. Onun için akıl hakkında çeşitli felsefi ifadeler ve edebi şiirler yazılmıştır. Konuyla ilgili uzun uzadıya yazılmış bir şiirin ilk mısraının anlamı şöyledir: ‘İnsanın mali/maddi durumu yeterli olmasa da, akli ona toplum içerisinde değer kazandırmaktadır.’ ”8]

Sizce de yedinci ve sekizinci paragraflar “kes – yapıştır” yöntemiyle üretilmiş gibi durmuyor mu..

Benim gördüğüm:

**Bu çağda Materyalist – Emperyalist - Siyonist aklın hükmünde olan Bilim Kurumu üzerinden DÜNYA ve İNSAN Yaşamı tahrip edilmektedir.
Her defasında.. akli başında olan birkaç ülke zamanında duruma müdahale etmese.. büyük bir KAOS tehdidiyle gizli – açık her an burun buruna yaşanmaktadır.
Yaratılan her neviden tahrip gücünün karşısında.. çoğu kere AKIL tanımlanmamış, gereken güce kavuşturulmamış hali ile yetersiz kalmaktadır.**

***İslâm Coğrafyası bile.. İSLÂM’ın içerdiği AKIL Gücüne karşın..
silahlı çatışmadan arındırılmaktadır..***

Bu coğrafyada tarihten günümüze İslâmın va’z ettiği AKLA sahip Ulema yok mudur.. Bu başarısızlığın nedeni nedir..

Toplumun önünde podyuma çıkmadan önce, günlerce İNZİVA’da yaşamak ve çok çok derinden ve dengeli düşünmek zorundayız.

Gününüz aydın olsun ve Allah’a emanet olun.

Devam edecek..